

Naročnina
za državo SHS:
do preklica:
a) po pošti mesečno Din 14
b) dostavljeno na dom
mesečno 12
za inozemstvo:
mesečno Din 23
Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji Din 20
v inozemstvu 40

SLOVENE

Cene inseratov:
Enostopna petna vrsta mal
oglas po Din. 1.— in Din. 1.50
veliki oglas nad 45 mm vs
line po Din. 2.—, poslana itd
po Din. 3.—.

Pri večjem naročilu popust.
Izbija vsak dan izvemši
nedeljska in dneva po praz-
niku ob 3. uri zjutraj.

Poština plačana v gotovini

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 326.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 850 za naročnino in št. 349 za oglase.
Zagreb 39.011, sarajev. 7563, praške in dunaj. 24.797.

Kaj se pripravlja v re- škem vprašanju?

Ljubljana, 5. junija 1923.

Iz Italije prihajajo vznemirljiva poročila, ki pričajo, da hoče Italija že sedaj tvegati poizkus, da se polasti Reke in si s tem zagotovi popolno politično in gospodarsko gospodstvo na Jadranskem morju. Paritetna komisija v Rimu sploh še ni prišla do pravega dela, ker vztrajata obe delegaciji na tistem stališču, na katerem sta se bili v Opatiji brez uspeha razšli. To se pravi, jugoslovanska delegacija zahteva slej ko prej, da se rapalska pogodba v celoti izvrši, da Baroš pripade Jugoslaviji in ga Italija izprazni in da se Reki načelno in dejansko prizna samostojnost. Italijani pa pravijo, naj se ta vprašanja zaenkrat puste ob strani in se razpravlja o carinskih in gospodarskih vprašanjih na temelju pristaniškega konzorcija, ki bi bil po njihovem načrtu popoln gospodar Reke in v katerem bi oni imeli večino. Vidi se, da se Italijanom spletke in laskanja v Belgradu niso posrežila in da je bila le njihova pobožna želja, ko so svojčas poročali, da so neposredni dogovori med obema vladama tako daleč uspeli, da bo imela paritetna komisija ko se snide, z rešitvijo reškega vprašanja le še formelno delo.

Vsekakor ima Italija že pripravljen drug načrt za rešitev reškega vprašanja. Italija hoče topot nastopiti brez figovega peresa in predlagati, da se usoda reke, kakor so jo določile mednarodne mirovne pogodbe, prevrne in nanovo določi. Kako — to zaenkrat še ni prišlo v javnost, a toliko je gotovo, da gre za odpravo reške samostojnosti. Doslej so italijanski državniki z Mussolinijem na čelu vedno zatirjali, da hočejo spoštovati pogodbe in da jim pri reškem vprašanju ni za drugo, nego da »zagotove Reki življenje«. Upali so pač, da bodo v pogajanjih z Jugoslavijo pod obliko lamoznega pristaniškega konzorcija izpletkarili svoje namene. Sedaj pa, ko se je pokazalo, da je Jugoslavija dobro pregledala njihove tajne cilje in jim nikakor ni voljna iti na led, hočejo nastopiti odkrito.

Za primeren povdarek temu predlogu je poskrbel sam Mussolini, ki je imel te dni v Benetkah dva velepolitična govora. Razpravljal je o »sveti in naravni pravici italijanskega naroda«, da se razširi preko sedanjih meja, ki so mu postale preozke; rekel je, da se je italijanski narod zopet zavedel in si osvojil velike tradicije svoje preteklosti. Na Jadranskem morju sledi Italija nekdanji politiki Benetk, ki so gospodovale temu morju. Jadransko morje mora ostati tudi v bodoče — »mare nostrum«!

To je drugačen preludij, nego ga je sviral Mussolini ob prvem sestanku paritetne komisije v Opatiji, ko se je vsa italijanska politična javnost kar cedila fraz o prijateljstvu in skupnih interesih obeh držav.

Nekateri spravljajo tudi nenadno izginotje D' Annunzia v zvezo z Mussolinijevimi načrti o Reki. D' Annunzio se je namreč, tako poročajo italijanski listi, te dni z aeroplanom odpravil navidezno v Pariz, kamor pa ni dospel. Italijanski listi sedaj izražajo »bojazen«, da ne bi D' Annunzio, ki da ni prijatelj Mussoliniju, le-temu ne napravil kakšnih neprilic. To se pravi: D' Annunzio je utegnil dobiti talog ali vsaj dovoljenje, da izvrši ponovni puč na Reki.

Bilo kakor bilo, naj bodo italijanske nakane take ali drugačne — mi se ne smemo dati omajati v svoji zahtevi, da nam ob Jadranu neprikrajšano ostane vsaj to, kar nam zajamčujejo pogodbe. Naša država ne sme pustiti niti Reke italijanski grabežljivosti. Ne le, da je na Reki velik del hrvatskega in slovenskega prebivalstva, ki bi pod italijansko oblastjo delilo enako težko usodo, kakor jo preživlja Primorje; to prebivalstvo nikakor ne bo pod Italijo. Toda na Reki je tudi pretežna večina italijanskega prebivalstva, v kolikor je zraslo na roških tleh, avtonomističnega mišljenja in brezpogojno zahteva samostojnost Reke. Dejansko je celokupno reško prebivalstvo, izvemši doseljene in plačane elemente, proti združitvi z Italijo, kar so pokazale drve in edi-

ne zakonite volitve pod Zanello, ki so prinesle avtonomistom ogromno večino. Zakonita reška vlada z Zanello na čelu, ki jo je bila slovesno priznala tudi Italija, se je po puču, ki so ga izvršili fašisti in arditi s pomočjo italijanskega kralj. vojaštva, s skupščino vred zatekla v Jugoslavijo in do danes ni nehala protestirati proti italijanskemu nasilju in italijanskim nakanam proti Reki. Rečani pač dobro vedo, da čaka njihovo mesto pod italijanskim gospodstvom

enaka usoda, kakor je doletela Trst, v samostojnosti pa najlepši procvit in blagostanje.

Naša država ima torej sto razlogov, da vstraja v reškem vprašanju na svojem sedenju stališču. Če pa pride reško vprašanje pred mednarodni forum, smemo biti prepričani, da se bo rešilo v našem zmislu, ker zahtevajo tako pogodbe in vsa dana dejstva. Reka Rečanom, a Baroš Jugoslaviji!

Razprava o vladni izjavi.

FIASKO G. PRIBIČEVIČA. — URADNIŠKI ZAKON SE BO TAKOJ RESIL

Belgrad, 5. junija. (Izv.) Narodna skupščina je danes nadaljevala razpravo o vladni izjavi.

Potem ko je govoril pop Paršić o razmerah v Macedoniji, je radikal Srškić na nečuten način napadel Jugosl. muslimansko organizacijo v Bosni. To je izzvalo tako ogorčenje, da so muslimani zapustili dvorano in da je predsednik Jovanović izrekel govorniku grajo. Med tem sta Muslimanski in Jugoslovanski klub sklenila, da bosta podala v zbornici posebno izjavo. Istočasno je zboroval ministrski svet in sklenil, da se mora Srškić opravičiti. Ko se je seja po kratkem premoru zopet nadaljevala, se je Srškić najprej opravičil, potem pa nadaljeval s svojimi napadi.

Nato je govoril Svetozar Pribičević, ki je napadel deklaracijo zlasti zato, ker se ne izjavlja izrečno za vidovdanske ustave ter ne govori ničesar o razdelitvi države. Vlado pa je Pribičević napadel zato, ker se razgovarja s federalisti, ki da so rebeli. Obirno je Pribičević apostrofirал dr. Korošca, češ da so Slovenci nekdanj bili za narodno edinstvo. Dr. Korošec odgovori: »Mi nismo ne Hrvati, ne Srbi, nego poseben narod s svojim jezikom, s svojo kulturo in s svojimi tradicijami.« — Pribičević: »Zakaj niste tega rekli v Parizu?« — Dr. Korošec: »Takrat je bilo drugače. Sedaj pa so se razvile stvari tako, da na tiste reči danes niti ne mislimo.« — Pribičević:

»Gospodje, jaz sem z dr. Korošcem lojalno sodeloval v Narodnem Veču in izjavljam, da je takrat tudi dr. Korošec zastopal narodno edinstvo.« — Dr. Korošec: »Nikdar v tem smislu, da se pohrvamo ali posrbimo; drugačno edinstvo pa mi priznamo.«

Pribičević govori dalje o uradniškem vprašanju, pri čemur mu je minister Trifunović očital, da uganja golo demagogijo, kajti ko je bil on v vladi, se je za uradniško in profesorsko vprašanje tako malo brigal, da ni niti prošelj, spomenic in protestov uradniških in profesorskih organizacij ministrskemu svetu predlagal, ampak prosto metal v koš.

Seja se je končala s prepriom med Pribičevićem in Trifunovićem. Prihodnja seja jutri dopoldan.

Na večerajšnji seji narodne skupščine je vprašal posl. Gostinčar vlado, kaj je resnice na glasovih, da namerava vlada uradniški zakon reševati šele jeseni. To bi imelo za celokupno državo naravnost katastrofalne posledice. Gostinčar vpraša vlado, ali je voljna predložiti uradniški zakon skupščini čim prej v razpravo? Na to vprašanje je predsednik skupščine Ljuba Davidović odgovoril, da se bo uradniški zakon čim prej predložil plenumu narodne skupščine, ker se nahaja itak že v zakonodajnem odboru, kjer se začne debata o njem že danes.

Ostra debata o vojaškem zakonu.

JUGOSLOVANSKI KLUB ZA REORGANIZACIJO VOJSKE. — OSTRI PROTESTI PROTI KRIVICAM.

Belgrad, 5. junija. (Izv.) Danes popoldne se je vršila prva seja odbora za proučevanje novega vojaškega zakona, kateri je prisostvoval vojni minister, ki je odboru podal obširen ekspoze. Predsednik Dragović je skušal doseči, da bi odbor prešel takoj na specialno debato. Ker sta pa poslanca Kremžar in Škulj (Jugoslov. klub) proti temu nastopila, se je morala začeti generalna debata.

Prvi je govoril posl. Franc Kremžar. Izjavil je v imenu Jugoslovanskega kluba, da so smernice politike stranke slovenskega ljudstva odločno pacifistične. Svetovna vojska je dokazala, da nikakor ne velja več imperialistično geslo starih Rimljanov: Ako hočeš imeti mir, pripravljaj se na vojno! — ampak da mora biti geslo moderne demokratične države: Ako hočeš mir, daj mir! S tem seveda ni rečeno, da bi se ne smeli v slučaju potrebe braniti. Predloženi zakon ima nekatere simpatične točke, toda najvažnejše njegove določbe so protiljudske. Službeni roki tako za operativno armado kakor za rezervo so odločno predolgi. Mi smatramo, da je šestmesečna službena doba popolnoma zadostna, saj je svetovna vojna dokazala, da za človeško klanje zadostuje tudi le šesttedenska izobrazba. Obveznost za aktivno armado bi bila zadostna od 21. do 32. leta, za rezervno pa od 32. do 40. leta. Popolnoma nedemokratično pa je, da zakon prepušča vojnemu ministru, da sme od zgodnje mladosti do visoke starosti v slučaju resnične ali domnevne potrebe ljudi vpoklicati po lastni uvidevnosti. Poslanec Kremžar izjavlja, da bi se glede tako važne določbe moralo vprašati za mnenje ljudstvo in njegove organizacije. Jugoslovanski klub je sploh zoper sedanje ustrojstvo vojske, ker ljudstvo zahteva, da se

preustroji armada v narodno milico. Klub bo tudi zahteval, da se mora sedanji odbor izpremeniti v permanentno kontrolo poslovanja vojnega ministrstva. Končno je izjavil, da bo Jugoslovanski klub načeloma glasoval proti vojnemu zakonu.

Kremžarju je odgovarjal demokrat dr. Lukinić, ki je napadal predgovornika, češ da je antimilitarističen. Demokratje so odločni militaristi in so zlasti odločno proti temu, da bi se o vojnem zakonu vpraševalo ljudstvo. Posl. Kremžar mu je odgovoril, da je res antimilitarist, ker je ljudstvo nad armado.

Nato je govoril posl. Škulj (Jugosl. klub), ki je navedel posamezne zahteve ljudstva glede vojnega zakona. Vojakom se morajo dovoliti dopusti ob času zetje in drugih nujnih poljedelskih opravkov. Vojaki se ne smejo izrabljati v privatne svrhe. Z vsjo odločnostjo je posl. Škulj protestiral proti slabemu ravnanju s slovenskimi vojaki, slabi hrani in drugim kričnim nedostatom. Vojni minister se je zelo zanimal za navedbe poslanca Škulja, ki mu je nato dal na razpolago konkretna dejstva. Zavzel se je dalje za versko enakopravnost v armadi ter grajal, da hočejo tudi duhovnike vtakniti v vojaško suknjo. Posebno pa je opozorjal na velike razlike, ki jih dela novi zakon med oficirski mzbom samim, in grajal, da zakon nikakor ne popravlja velikih krivic, ki se gode prečanskim oficirjem. Sploh je ves zakon nedemokratičnega značaja. Pred vsem je treba zahtevati permanenco vojnega odbora.

Proti izvajanjem posl. Škulja je polemiziral zopet dr. Lukinić, od radikalov pa dr. Janić, ki je pa priznal upravičenost nekaterih zahtev govornikov Jugoslovanskega kluba.

Zemljoradnik Lazić je izjavil, da bodo zemljoradniki glasovali za zakon.

Pri glasovanju so glasovali za zakon demokrati, radikali in zemljoradniki, proti pa Jugoslovanski in Muslimanski klub.

Minister za vojno je ponovno izjavil, da bo dal preiskati od posl. Škulja navedene slučaje in eventualne krivce strogo kaznovati.

Demokrati za zavlačevanje uradniškega zakona.

Belgrad, 5. junija. (Izv.) Zakonodajni odbor je danes popoldne začel razpravo o uradniškem zakonu. Demokratje so predlagali, naj se izvoli pododbor, ki naj bi uradniški zakonski načrt proučil ter ga šele potem po temeljiti razpravi zakonodajnemu odboru predložil. Kakšen namen so demokratje zasledovali s tem svojim predlogom, se je pokazalo potem, ko je Pribičević predlagal, naj se delo zakonodajnega odbora uredi tako, da bi mogel priti razen uradniškega zakona eventualno na vrsto tudi zakon o razdelitvi države, ako bi se v tem času od vlade predložil.

Proti temu zavlačevalnemu predlogu demokratov je vstal posl. Sušnik (Jugoslov. klub), ki je izjavil, da se mora uradniškemu stanu takoj pomagati in je predlagal, da mora sekcija, ki se bo s tem zakonom podrobno pečala, svoje delo dovršiti v roku 3—5 dni.

Večina je sklenila, da se sekcija izvoli na jutrajšnji seji zakonodajnega odbora ter da ima svoje delo dovršiti v enem tednu.

NAKNADNI KREDITI.

Belgrad, 5. junija. (Izv.) Na seji finančnega odbora so bili sprejeti naknadni krediti ministrstva za promet, za javna dela, narodno zdravje, zunanje zadeve in vojno.

Člani Jugoslovanskega kluba so govorili proti velikim izdatkom za armado ter glasovali proti tozadevnim naknadnim kreditom.

POSREDOVANJA JUGOSLOV. KLUBA.

Belgrad, 5. junija. (Izv.) Posl. Gostinčar je pri poljedelskem ministrstvu interveniral v zadevi žrebarne na Selu, poslanec Kremžar pa je interpeliral glede premeščenja smodnišnice na ljubljanskem polju.

Škof dr. Karlin imenovan.

Rim, 5. junija. (Izv.) Kakor poročajo listi, je papež imenoval bivšega tržaškega škofa dr. Karlina za lavantinskega škofa v solnograški nadškofiji.

Preosnova italijanske vlade.

Rim, 5. junija. Tukajšnji listi se pečajo z možnostjo, da se sedanja vlada preosnuje v koalicijski kabinet. Mussolini je baje temu načrtu naklonjen. (Ali se je možu prevelika korajža že izkadila?)

AVSTRIJSKO-ITALIJANSKA TRGOVSKA POGODBA.

Rim, 5. junija. (Izvirno.) Ministrski svet je pooblastil ministrskega predsednika, da predloži zbornici zakon o trgovinski pogodbi z Avstrijo, kateri se smatra kot jako važen.

NEMCIJA JE NAPRAM ITALIJI TOČNA.

Rim, 5. junija. (Izv.) Agencija »Volta« poroča, da je Nemčija poslala Italiji vse blago, kar ga je dolgovala za letošnje leto na račun reparacij.

NEMIRI IN UBOJI V TRSTU.

Rim, 5. junija. (Izv.) Po poročilih iz Trsta je prišlo tamkaj do zopetnih spopadov med fašisti in komunisti. Fašisti so začeli nato preiskavati stanovanja komunistov po orožju. Pri tej priliki so komunisti nekega fašista zabodli, v poznejših spopadih pa so fašisti ubili 3 komuniste.

VELIKA POVODENJ V ITALIJI.

Rim, 5. junija. (Izv.) Povodenj v Valdossala v Gorenji Italiji je zahtevala 16 človeških žrtv. Škodo cenijo na 17 milijonov lir.

Iz rimskega parlamenta.

Trst, 4. junija 1923.

Rimski parlament je razpravljal te dni o državnem proračunu, prvič odkar je Mussolini ministrijski predsednik. Vpisanih je bilo k razpravi nad 40 govornikov, toda niso vsi prišli na vrsto, ker je prišlo do glasovanja. Večina je sicer izrekla Mussoliniju zaupnico, toda razprava je bila vendar zelo zanimiva zaradi ostrih kritik, ki so jih izvrševali nad fašistovsko vlado razni poslanci vseh strank, posebno pa socialisti, komunisti in — fašisti sami. Razprava je dovolila vpogled v italijanske notranje razmere in dokazala prvič, kako velik razdor da vlada med fašisti samimi in drugič, kakšna nezadovoljnost da je med ljudmi proti fašistom. Nič se ni čuditi po vsem tem, da se Mussoliniju nič ne mudi z novimi volitvami. On ne sedi tako trdno, kakor se je moglo do sedaj sklepati iz njegovih samozavestnih izjav. Govorniki so obsojali z več ali manj ostrimi besedami, kakšno stališče zavzemajo pač proti vladi — absolutistični značaj vladanja in terorizem fašistov po deželi proti pristašem in ustanovam drugih strank. Splošno je odmeval glas po svobodi, katere danes v Italiji ni razen za fašiste. Posebno oster je bil v tem oziru bivši fašistovski poslanec Misuri, ki je govoril o notranjih prepirih med fašisti in napadel zlasti Mih. Bianchija, desno roko Mussolinijevo, in njegov načrt nove volivne reforme ter spremembe ustave. — Govorniki so tudi kritizirali znani govor finančnega ministra De Stefani-ja v Milanu. Ne bomo se spuščali v podrobnosti kritike, omenimo naj samo, da je začela lira od onega časa, ko je fin. minister javil svetu, da bo deficit padel od 6 milijard na 1 in četrtil milijarde, v Švici padati in neprenehoma pada ter je prišla že na 26 švic. cent. Vse je pričakovalo z Mussolinijem vred, da bo po napovedbi razmeroma ugodnega finančnega položaja lira poskočila. Sedaj pa ravno nasproten efekt! Kakor ni zunanji svet verjel de Stefanijevimi izjavami, tako tudi poslanci in tudi drugo italijansko občinstvo ne. Je lahko javljati milijardne prihranke, so rekali ljudje, ko pa bo vlada z nas z davki slekla ne samo obleko, ampak tudi kožo in če se vrže na ceste 100.000 uslužbencev in uradnikov, in če se onim, ki se ostanejo po milosti v službi zmanjšuje plače, da ne morejo živeti in ne umreti, in ko penzionistom ne preostaja drugo kot revolver. Nervoznost Mussolinija v očigled tem očitanjem je bila očitna iz njegovih strupenih medklincev raznim poslancem, ki se prav nič ne podajo osebi, ki sedi na tako vzvišenem stolu in pa iz dejstva, da ni — kakor je navada — posegel v razpravo, da bi odgovarjal na razna očitanja, pobijal ugovore in branil svojo vlado in obrazložil svoje smernice. Svoji jezi in užaljenosti nad parlamentom je dal Mussolini duška te dni v Padovi, ko je rekel v nekem govoru: »Absurdno bi bilo misliti, da morejo parlamentarne navade tudi mene poživiti. Jaz sem sicer sin delavca, ali v meni je preveč aristokratskega duha, da ne bi čutil gnusa iz nizkotne parlamentne kovačnice.« Zares lep komplement poslancem! — Senat je te dni razpravljal o spremembi naredb v zakone. Tudi tu so ob tej priliki padle ostre besede na račun sedanje vlade: Posebno oster je bil sen. Albertin, glavni urednik »Corriere della Sera«, ki je rekel, da niti državniki kakor Cavouri in Crispi, si niso upali kršiti ustave in vladati samo z naredbami, kakor to prakticira Mussolini.

Pri proračunski izrazpravi se je oglasil tudi istrski poslanec dr. Uliks Stanger,

ki je predložil zbornico resolucije, s katero se vlada pozivlja, da vzpostavi v obmejnih pokrajinah enakost vseh državljanov pred zakoni, naj jih sama spoštuje in naj svojim podrejenim naloži spoštovanje pravic državljanov drugega plemena, da se bo njihov jezik ohranjal in rabil, da se temu prebivalstvu zagotovi svoboden kulturni in gospodarski razvoj, posebno pa, da se vzpostavijo vse šole, ki so razporežene z njimi. Naš poslanec je v svojem govoru očital vladi, da ne spoštuje jezikovnih pravic slovanske manjšine. Dotaknil se je šolskega vprašanja. Odpravili so vse srednje šole in 150 ljudskih šol, izgnali nad 200 učiteljev. Toda vlada se moti, če misli, da nas bo raznarodila. Tako daleč smo prišli, da je že samo dejstvo, biti Slovan, podedovani greh, za katerega se morajo kaznovati vsi rodovi do sedmega kolena. Tako pišejo italijanske novine in izkustvo nas uči, da se tudi resnična tako postopa z našimi ljudmi. »Seheru« kar dokazuje, da se moji soplemenjaki bojijo, pričajati k meni prosit pomoči, ker že samo dejstvo, da se priznavajo za Slovane, se šteje v krivdo in gotovo ne dosežejo tistega, kar zahtevajo po pravici. Če bi kateri učitelj imel toliko poguma, da bi se obrnil do mene za pomoč, bi ga z mesta odpustili,« je rekel govornik, na kar mu je Mussolini rekel, naj navede konkretne dokaze. Stanger mu je odgovoril, da je že večkrat pisal ministrom, a nikdar ni dobil odgovora. V nadaljnjih izjavah se je govornik pečal tudi z novo šolsko reformo in kritiziral nekatere njene zahteve, ter odpravo sodišč. Z ozirom na nezamenjavo denarja zadrugam je rekel dr. Stanger, da se z njimi postopa tako, da se jih prisili v likvidacijo. Že štiri leta zahtevamo izmenjavo, a vlada je ne izvrši. To pomeni tirati zadruge v pogubo. Vlada bi morala izmenjati denar, ker je to v zakonu predvideno, in ga je tudi že začela izmenjavati, pa je potem kar naenkrat izmenjavo ustavila. Govornik se je tudi pritožil radi nezadostnih vojnih odškodnin, ki se tudi ne izplačujejo, ter radi postopanja s penzionisti. Kako bolešno presenečenje je izzval tudi med našim ljudstvom zakon o spremembi krajevnih imen, ki so se napravila brez vsakega kriterija. Zaključil je govor: »Zahtevamo od vlade, da postopa z nami kot državljani z enakimi pravicami in da postopa z našimi pokrajinami kot sestavnim delom države, a ne kakor s kako kolonijo.« — Že iz tega kratkega izvlečka je razviden ves tragičen položaj Jugoslovancev v italijanski državi. Politično se jim ne da nobenih pravic, gospodarsko se jih hoče uničiti, jezikovno raznaroditi, kulturno se jim ne dovoli nobeno gibanje. Postopanje z Jugoslovani v Italiji, tej državi, ki se vedno hvali s svojo civilizacijo in kulturo in svobodoljubjem, je kulturni škandal. Zadnji čas je, da izve zanj ostali svet. Tako kakor Italijani s svojimi slovanskimi podložniki niso postopali niti Mažari in ne Turki z Macedonci.

ZA VARSTVO NARODNIH MANJŠIN.

Praga, 5. junija. »Česke Slovo« poroča, da pride v kratkem v Prago zastopnik Društva narodov Sir Eric Drumond. Njegov prihod spravljajo v zvezo z vprašanjem narodnih manjšin.

UPOSTAVITEV AVSTRIJSKEGA GO-SPODARSTVA.

London, 5. junija. (Izv.) Lord Curzon je včeraj sprejel avstrijskega generalnega komisarja dr. Zimmermanna v daljši avdienci. Zastopniku Reuterjevega urada je dr. Zimmermann izjavil, da se je obnova Avstrije posrečila popolnoma. Prebivalstvo zopet dela in blagostanje raste.

ZA REŠITEV REPARACIJSKEGA VPRAŠANJA.

NOVA NEMSKA REPARACIJSKA NOTA.

Berlin, 5. junija. (Izv.) Nova nota nemške vlade v zadevi reparacijskega vprašanja se predloži velesilam v četrtek popoldne ter v petek objavi.

London, 5. junija. (Izv.) Z ozirom na razna poročila, da Baldwin ne bo odgovoril v Pariz, da se dogovarja s Poincaréjem glede reparacij, javlja londonski poročevalec »Echo de Paris«-a, da pojde Baldwin gotovo v Pariz, kjer se bodo vršila odločilna pogajanja o rešitvi tega vprašanja. Baldwin smatra sedanji položaj za zelo ugoden, da se vprašanje reparacij končno veljavno reši.

London, 5. junija. (Izv.) Z ozirom na različne vesti, da pripravlja angleška vlada nov načrt plačila reparacij, pravijo v uradnih krogih, da te vesti ne odgovarjajo resnici. Pač pa pričakuje angleška vlada, da bo Nemčija stavila nove predloge, in upa, da bodo ti predlogi taki, da bo mogoče na njihovi podlagi to vprašanje rešiti.

Ugoden potek orientške konference.

Lausanne, 5. junija. (Izvirno.) Politični odsek orientške konference je rešil vprašanje pripadnosti otoka Castellorizo, ki ostane pod italijansko suvereniteto. Tudi težavno vprašanje o pravnih privilegijih inozemcem v Turčiji je zadovoljivo rešeno. Pričakuje se, da bodo vsi odseki svoje delo končali že do konca tega tedna.

FRANCOSKE REPRESALJE V PORUHRJU.

Berlin, 5. junija. (Izv.) »Lokalanzeiger« poroča iz Bochuma, da je več rudniških ravnateljev prejelo od francoskih oblasti znova povelja, da oddajajo kurivo v Francijo in v Belgijo. V slučaju, da bi se poveljem upirali, so jim »zagrozili s petletno ječo. Proti šestim rudniškim ravnateljem so že vložene ovadbe.

Essen, 5. junija. (Izv.) Francozi so zasedli kolodvor Alt-essen. S to zasedbo je ukinjena zveza med Essenom in Bochumom.

Saragoški nadškof ustreljen.

Saragossa, 5. junija. (Izv.) Nadškofa kardinala v Saragossi, Saldovillo, so včeraj neznani zločinci ustrelili.

Saragossa, 5. junija. (Izv.) Nadškofa sta ustrelila dva mlada človeka, ko je ravno hotel vstopiti v avtomobil, da bi se odpeljal s svojega posestva v okolici Saragosse v mesto. Oddala sta nanj 12 strelcev. Nadškof je bil takoj mrtev.

Saragossa, 5. junija. (Izv.) Umor nadškofa Saldovilla ima političen značaj.

ARETACIJE KOMUNISTOV NA JAPONSKOEM.

Tokio, 5. junija. (Izv.) Takaj je policija aretirala okoli 100 socialistov in komunistov, katere dolžijo zarote zoper državo.

DR. MASARYK V ŠVICI

Praga, 5. junija. (Izv.) Predsednik republike Masaryk se je na nasvet zdravnikov podal na oddih v Montreux v Švici.

RAZPUŠČENA FAŠISTOVSKA ORGANIZACIJA.

Rim, 5. junija. (Izvirno.) Vrhovni fašistovski svet je razpusil fašistovsko organizacijo Tridentskega kraja, ki se je težko pregrešila zoper disciplino, in sklenil, da se organizira na novo.

Naša davčna reforma.

Hilarij Vodopivec, načelnik finančnega ministrstva.

(Dalje.)

Centralna komisija pri finančnem ministrstvu, v kateri bi sodelovalo tudi gotovo število narodnih poslancev iz različnih pokrajin, bi morala na temelju gornjih operativnih pokrajinskih komisij ustanoviti in odobriti sledeče:

1. Za pokrajine s stalnim katastrom po čistem dohodku (Slovenija, Dalmacija, Hrvatska, Slavonija in Vojvodina) bi centralna komisija ustanovila definitivno za vsako pokrajino povprečni koeficient t. j. ono število, s katerim naj bi se pomnožil čisti katastralni prinos, kakor se nahaja v katastru, da bi se dobil novi davčni temelj; dalje bi ta centralna komisija tudi ustanovila odstotek, po katerem bi se izračunal novi davek.

2. Za Bosno in Hercegovino ne bi jaz predlagal kot temelj izračunavanju nove davčne podlage kataster po brutto-dohodku, nego kataster po vrednosti zemljišča, ker je ta kataster novejšega datuma (iz leta 1916) in vsled tega bolj zanesljiv negoli stari kataster za desetinski pavšal. Po višini davka, kateri bi odgovarjal v pokrajinah pod 1. za posamezne vrste kultur in posamezne razrede po dobroti zemlje in uvaževaje poljedelske prilike primerjanih pokrajin, ta centralna komisija bi ustanovila ključ, po katerem naj bi se v Bosni in Hercegovini odmerjala zemljarina na temelju podatkov, vpisanih v katastru po vrednosti zemljišč.

3. Za Srbijo in Črno goro bi ta centralna komisija po višini povprečnih davčnih iznosov, kateri bi v pokrajinah pod 1. odgovarjali najboljšim, srednjim, slabše negoli srednjim in najslabšim kulturam, ustanovila višino davka po hektaru za zemljišča drugega, tretjega, četrtega in petega reda (člen 6 srbskega zakona o neposrednem davku), uvaževaje tudi tu poljedelske razmere primerjanih pokrajin. — Za zemljišča prve vrste, od katerih se sedaj plača 0.5% od vrednosti, bi mogla tudi še nadalje ostati ta stopa ali pa se izmenjati z drugo stopo.

Na ta relativno priprost način bi bilo izvršeno materialno izenačenje zemljarine, v formalnem pogledu pa bi se odmeritev zemljarine tudi še nadalje vršila po postoječih prepisih.

V prvi stopi bi se morale izvršiti še sledeče odredbe:

V Sloveniji, Dalmaciji, Hrvatsko-Slavoniji in Vojvodini se plačuje od hiš, katerim rabi lastnik sam in katere niso podvržene hišni najmarini, takomenovana hišna razredarina po progresivni tarifi z ozirom na število sob. Ta davek plačujejo po večini hiše na deželi in se razredarina odmerja po stalnem katastru. Za proračunsko leto 1922/23 so vpostavljeni kot dohodki iz hišne razredarine z državnimi dokladami vred sledeči zneski:

za Hrvatsko in Slavonijo	4.000.000 Din
za Vojvodino	2.687.500 »
za Slovenijo	975.000 »
za Dalmacijo	255.000 »

vkupno . . . 7.917.500 Din.

Z ozirom na mali dohodek, katerega prinaša ta davek državni blagajni z ene strani in z ozirom na delo in stroške, katere povzročujeta evidenca in predpis tega davka z druge strani, dalje z ozirom na to, da je hišna razredarina nesocialen in neracionalen davek, ker najlepša zgradba z največjim komfortom in najrevnejša

Na Himalajo in Čomolungmo.

(Dalje.)

Da so si izbrali severno stran za do-stop, da za naše pojme čudno, ker vendar vemo, da so naše gore na severu splošno strmeješe ko na jugu. Pri Himalaji je pa nasprotno; pritisnjena je od severa na jug, tako da je na severu 4000—5000 m visoka planota, na jugu pa se ti ogromni kolosi kakor izstreljeni povzpno do 9000 m visoko iz ravnine! Na južni strani bi jih tudi oviral vihar monsun z deževjem in meglo. Na severni strani pa imajo še to prednost, da morejo ves potreben material spraviti na mulah in jakih prav do pod gore. Jak je močno tibetsko govedo črne ali bele dlake, ki ga rabijo tudi za ježo in tovore.

Člani ekspedicije so se maja 1921 po dolgih in skrbnih pripravah sešli v mestu Dardžilingu, ki leži juv. od M. Everesta na angleških tleh. Vodja ekspedicije je bil polkovnik Bury, ki si je tekom let nabral v Himalaji in Tibetu dragocen izkušenj. Člani so bili turisti, inženjerji, geologi, zdravnik in botanik. V 2 skupinah po 20 kulijev (nosačev) in 50 mul so med vednim deževjem hiteli proti severu skozi deželo Sikim. Že so prestopili indijsko-tibetsko mejo na sedlu Dželap. Tu je dež prenehel in stopili so zopet navzdol v bajno lepo dolino Čumbi, ki je polna solca in bujne flore; prelepe vrtnice so z vonjem napa-

jale vso dolino, ki je zelo rodovitna in živi srečne ljudi.

Proti severu so šli mimo gore Čomalhari, 7293 m, ki straži vhod na visoki Tibet. Še nekaj pota proti severu, potem pa so zavili naravnost proti zahodu, da pridejo zaželeni gori za hrbet. Ta pot na visoki planoti med Himalajo in Transhimalajo jim je bila kljub naporom pravi užitek. Hodili so ob visokih skalnatih utrdbah in ogromnih mejnikih, ki so tvorili v davni južno mejo tibetsko-kitajske države, da zadržujejo vedno nemirne narode doli v 4—5000 m nižji Indiji. Videli so zelo veliko divjačine: ovce, gazele, oslove, rac, gosi.

Čez nekaj dni so se približali Kampatsongu, pa še prej jih je zadela težka izguba. Več potnikov je že zbolelo, med njimi Dr. Kellas. Ta se je čela leta utrjeval po Tibetu in Himalaji, da se usposobi za veliki cilj; kaj čuda, da se zdaj ni hotel vrniti, ampak hitel na vsak način naprej, dasi na nosilih. Zdal pa je omagal in umrl, ko je še od severne strani mogel videti veličastni snežnobeli vrh zemeljske matere.

Hodili so dalje proti zahodu vedno 4000 do 5000 m visoko v sladki zavesti, da so prvi Evropeci, ki stopajo po teh krajih. Ko so prišli do vasi Tinki-tsong, jim je nasproti pridiral vaški džongpen (župan), pravi Mongol v krasni s kitajsko svilo vezeni obleki, da dostojno sprejme in pogosti tujce, ki jih je sam Dalaj lama pripočil. Dal jim je čaja, sladkarij in tibetskega pi-

va, pa za slovo poklonil še 100 jaje in 4 ovce.

Končno so prišli do vasi Tingri, ki je prav velika, saj je važno tržišče na visoki in široki planoti Tingri-majdanu. Tu so se utaborili, da od tod prodirajo naravnost proti jugu na Čomolungmo. Napravili so več skupin, ki so šle vsaka po svoji poti, da je tako vsaka od svoje strani preiskala in popisala svet ter se prepričala, če je do-stop na vrh sploh možen.

1. Važna je bila pot, ki jo je napravil Bury s Wheelerjem in Heronom, ki so šli naravnost na jug in priplezali na sedlo Kombu, ki loči Gavrizankar od Čomolungme. Bilo je vse pod ledom, vendar so dognali, da se ga poslužujejo Tibetanci za prehod na jug, da, spomladi gonijo sem čez celo vole.

2. Drugi so šli naravnost proti severni steni Čomolungme. Pot jih je vodila skozi bogato vas Zambu, ki ima 3000 jakov. Od tod gre proti gori vseh gora dolina Rongbuk, ki se razcepi v več grap na levo in desno, ki so vse pod ledom. Prodirati ni bilo lahko. Že čez hudournik je bila pot z vsem pratežem težavna. Poplačala pa jim je trud bajna kotlina Čebu, ki je vsa kakor en velik samostan. Mir vlada tu, kakor nikjer več na svetu, kraj je divji do neverjetnosti. Ogromne skalne skrbine strazi vohod na obeh straneh. Potem pa se odpre potniku kakor svetišče; to so spoznali tudi Tibetanci, kajti na stotine moških in

ženskih menihov biva tu v skalnih duplah in malih kolibah. To naravno veličastvo jih tako prevzema, da kmalu pozabijo na vse, kar je zunaj, mir jim sije z lic in ga razodeva vse vedenje, globoki mir; saj tu ne ubijejo nobene živali, ne moti jih ropot, ne poči strel. Divje živali so krotke; bližajo se človeku čisto brez strahu. Divje ovce prihajajo z gora in menih jih krmijo. Tudi Angleži so jih od blizu ogledovali in skalni golobi in drugi tiči so jim jedli iz rok.

Prodirali so dalje, zlasti Mallory in Bullock s svojimi kuliji in prišli pač še na ledenik Rongbuk, naprej pa niso iskali pota.

3. Istočasno ko Mallory od severa je Bury izkušal približati se gori od juv. strani. Prišel je v vas Karto in tu ga je džongpen gostoljubno sprejel ter dal zanj in tovariše napraviti na vrtu šotor. Buryju je bil kraj tako všeč, da si ga je takoj izbral za oporišče, odkoder bo raziskoval vzhodno stran gore. Začela se je res že strašna doba poletnega monsunu z neprestanim deževjem, pa možje so vztrajali in bili vedno na potu, da morda saj od tu dosežejo vrh, ker jim je na zahodu in severu spodletelo. Ker so imeli namen, dalje časa ostati, so v Karti najeli hišo. Čudno res, da je moglo biti v višini 4000 m tako lepo; vse je zeleno, ječmen in grah, pod vasjo pa je na jug drvel potok Arun, ki skozi predivje grape zgrmi na prozi 30 km 1500 m globoko.

(Dalje.)

kmečka hiša z enakim številom sob plačujeta isto vsoto davka in nazadnje z ozirom na to, da se ta davek ne pobira v Srbiji, Črni gori, Bosni in Hercegovini, bi raz predložil, da se sploh odpravi.

Ker bi se po mojem načrtu izvedla dohodarina v Srbiji, Črni gori, Bosni in Hercegovini šele v drugi etapi, v prehodni dobi, t. j. za trajanje prve etape (etape materialnega izenačenja), bi se plačeval kot surogat za dohodnino še dalje v Srbiji in Črni gori osebni davek (lični porez — 6 dinarjev od glave na glavo in 5% od skupnega neposrednega divka), v Bosni in Hercegovini pa davek po vrednosti zemljišč in davek po vrednosti zgradb (0.4%) z državnimi dokladami vred.

Invalidski davek in prometni poslovni davek, kateri so že urejeni po edinstvenih načelih, bi ostali neizmenjeni.

Ta prva etapa bi se mogla izvršiti takoj, z relativno kratkim zakonom, kateri bi se mogel kodificirati v najkrajšem času, in bila bi izključena vsaka nevarnost, da nastane stagnacija v davčni administraciji, ker bi vsa davčna oblastva in formalni postopek ostali momentano dalje v današnji obliki. Nasprotno, ako bi se pri današnjih razmerah uvedle na ena ali tako radikalne izpremembe, kakor jih predvideva zakonski načrt, bi nastale brez dvoma pri mnogih davčnih oblastvih velike težkoče v davčni prireditbi.

(Dalje.)

Politične vesti.

Radikali in Slovenska napredna stranka. Tako se glasi naslov notice, ki jo objavlja belgajsko »Vreme« in ki slove dobesedno: »Ze dolgo se dela na ujedinenju slovenske napredne stranke (starodemokratov), ki jo vodi g. Ravnihar, z radikali. Na tem dela g. Niko Zupanič. To vprašanje je že dozorelo tako, da se je vršila včeraj v ministrstvu vnanjih zadev konferenca, katere so se od strani radikalov udeležili gg. Ljuba Jovanović, Laza Marković in Niko Zupanič, od strani Ravniharjeve skupine pa g. Triller. Podrobno so razpravljali o vprašanju, na kakšni podlagi bi se ujedini. Upanje je, da se bodo pogajanja končala s pozitivnim rezultatom. To ujedinenje ima večji politični pomen vsled tega, ker pride 1. januarja v parlament g. Ravnihar namesto demokratskega poslanca g. Reisnerja. G. Reisner mora po predloženem sporazumu odložiti svoj mandat, čim se sprejme uradniški zakon, najkasneje pa mora odložiti svoj mandat do 1. januarja, tudi če uradniško vprašanje do tedaj ne bo rešeno. Ako pride do sporazuma o ujedinenju z radikali, bi g. Ravnihar takoj pristopil radikalnemu klubu.« — Slično, vsebinsko s poročilom »Vremena« popolnoma soglašajočo vest objavlja tudi »Politik« in razni zagrebški listi. Objavil jo je tudi mariborski »Tabor« in v polemiki s »Taborom« »Slov. Narod« ne trdi, da bi bila vest neresnična, ampak se hudeje nad »Taborom« iz čisto drugih vzrokov. V zvezi s to vestjo utegne biti resnična tudi govorica, da prenehajo izhajati »Jutranje Novosti«, ker bi »Slov. Narod« zastopal radikalno politiko v Sloveniji.

Demanti zagrebške pokraj. uprave. Zagrebške uradne »Narodne Novine« priobčujejo naslednjo službeno vest: »Beležka, ki jo je prinesla »Riječ« v št. 125. dne 2. junija 1923. pod naslovom »Radičevščina na Hrvatskem. Nesoglasja med namestnikom dr. Čimičem in ministri«, ni resnična ne v celoti ne v podrobnostih, marveč je tendenciozno izmišljena.«

Nova stranka. Iz Beograda poročajo, da nameravajo demokratski poslanci iz Južne Srbije ustanoviti posebno »macedonsko« stranko. Politika te stranke bi bila »državotvorna«. — Po vsem, kar nam je doslej znanega o razpoloženju med macedonci, si še ne upamo ustanoviteljem »macedonske stranke« čestitati na uspehu.

Vprašanje italijanskih zastav v Splitu. Naša in italijanska vlada sta se sporazumeli o izobešanju italijanskih zastav v Splitu. Italijanska šola, društva, paroplovne agencije in druge ustanove italijanskih podanikov v Splitu smejo ob jugoslovanskih in italijanskih državnih praznikih izobešati italijanske zastave, toda tako, da visi poleg tudi jugoslovanska državna zastava, in sicer na častnem mestu. Ali se je ob tej priliki zagotovila podobna pravica našim državljanom v Julijski Benečiji, poročilo ne omenja.

Iz zunanje politike.

Pretop v romunskem parlamentu. — V romunskem parlamentu so te dni razpravljali o nacionalizaciji rudnika Rešica, največjega rudnika za železo in premog v Romuniji. Ministrski predsednik Bratianu je hotel rudnik »nacionalizirati« v roke neke banke, kjer je tudi on udeležen. Proti tej korupciji je ostro nastopila opozicija, vsled česar je prišlo med poslanci do pretepa, ki so se ga udeležili tudi nekateri bivši ministri.

Dnevne novice.

Mučen incident je povzročil g. dr. Ogrizek z interpelacijo na predsednika Jug. Matice radi njegove intervencije glede razpusta Orjune. Tako poročajo demokratski listi, radikalno ljubljansko glasilo pa je označilo interpelacijo dr. Ogrizka kot »nergačenje«. Te pojave nelojalnega poročanja o aferi, ki se je od naše strani z ozirom na nacionalno obrambno akcijo Jugoslov. Matice završila v smislu složnega in skupnega dela, najodločneje zavračamo. Če se je nekaterim gospodom, naj si bodo to tudi gg. častniki, zdelo interpelacija mučen incident, izjavljamo, da je bilo poročilo »Slov. Narod« o omenjeni intervenciji dr. Ravniharja za nas še bolj mučen incident, tembolj ker ga »Slov. Narod«, ki ga je povzročil, ni pred običnim zborom demantiral. G. dr. Ogrizek je storil samo svojo dolžnost, pač pa je niso prej drugi storili, ki so bili v to poklicani in če bi bili to storili, bi si bili prihranili »mučen incident«. Mi smo o običnem zboru J. M. povsem lojalno poročali in iz poročila izpustili vse, kar se nam je zdelo za javnost iz nacionalnih ozirov neoportuno. Vsako zlorabljanje nacionalne ideje v strankarske svrhe bomo pa najodločneje zavračali. Mi v tako delikatnih zadevah, kakor je narodno-obrambno delo nikdar ne povzročamo »incidentov«, ako ne dajemo zanje povoda drugim; mi pa tudi drugim ne dajemo povoda za »mučne incidente« in če smo lojalni mi, morajo biti tudi drugi! Narodno-obrambno delo ne sme biti nobena gmajna, kjer bi posamezniki »demokratski strankarji« uganjali kar bi se jim zljubilo, mi pa bi naj potem molčali. Tudi teh besed ne bi bili zapisali, da nas ni nasprotno časopisje izzvalo. To bodi tudi v tem slučaju pribito!

Smrtna kosa. Umril je v Kranju oficijal pokrajinske uprave Franc Podrekar, bivši član »Danice«. Člani »Danice« in pevci »Ljubljane« se naprošajo, da se pogreba udeležijo. Vlak odide v Kranj ob 3. popoldne, pogreb se pa vrši ob 6. — Rajn naj počiva v miru!

Profesorje plače. Po predlogu ministra za prosveto bi znašale profesorje plače: Za ravnatelje popolnih srednjih šol 32.000 dinarjev, ki bi se zvišala do 36.000 dinarjev. Ravnatelji nepopolnih srednjih šol bi imeli profesorje plače in letno doklado 3000 dinarjev. Profesorje osnovne plače bi znašale sploščka 18.000 dinarjev in bi rastle s službenimi leti do 30.500 Din. Suplenti bi imeli 75 odstotkov profesorje osnovne plače. Učitelji prostih predmetov (sveštine) bi prejeli, ako so stalno nameščeni, po 80 odstot., začasni pa po 65 odstot. osnovne profesorje plače. Profesorji, supletti in učitelji imajo pravo na triletnico po 2500 Din. Popolno penzijo dobe po 30 službenih letih. Posebne mesečne doklade znašajo: za ravnatelje 1200, za profesorje 1000, za ostale učne moči pa po 500 Din. Poleg tega bi imeli profesorji kot drugi uradniki pravico do zasluženih voznih cen, draginskih doklade in drva kakor oficirji. Ravnatelj ima stanovanje v šolskem poslopiju. Na konferenci dne 31. maja so profesorji izjavili, da zaradi teh ugodnih izgledov ne bodo pričeli stavkati s 1. junijem, ampak da odlagajo pričetek stavke do 1. septembra, da dobi vlada dovolj časa, da izvrši svojo obljubo.

Nemške motorne ladje za Jugoslavijo. Nemčija je na račun reparacij že lani poslala v Jugoslavijo 6 motornih ladij po 220—250 ton. Te ladje so sedaj v prometu na Savi in Donavi. Sedaj je na potu v Jugoslavijo nadaljnjih 10 motornih ladij, katerih del se porabi za promet z Romunijo po kanalu Bege.

Prava narodna jed so bile že pred vojno testenine »Pekate« in kakor vse kaže, je kmalu ne bo hiše med našim ljudstvom, kjer jih ne bi uživali.

Štajerske novice.

Nenadoma je umrl v Celju vsled kapi g. Lazar Kekić, lastnik premogovnika v Zrečah. Bil je na potu v Velenje, da tam oskrbi opravke pri bolniški blagajni. Pohaja iz kmečke obitelji v Liki. Dopršil je nižjo gimnazijo v Senju, potem pa se je posvečal trgovini. Pred štirimi leti je kupil rudnik Zreče.

Nedeljsko delo ne hasne nikdar. — V Zgornjem Radvanju bivajoči posestnik Jože Breznik je najel tesarja Ivana Gorela, da bi mu postavil skedenj. Ker sta hotelo to delo čim prej končati, sta šla na delo tudi v nedeljo. Ko sta bila ravno zaposlena pri postavljanju stropa, se jima strop udere ter pokoplje oboja podse. Pomoč je bila takoj na mestu, ki jih je spravila izpod podrtih zgradb. Rešilni oddelek je bil takoj pozvan ter je nesrečnejema nudil prvo pomoč. Prepeljana sta bila v bolnico. Preiskava je v teku.

Nesreča pri brušenju kose. Alojzij Breznik viničar v Rožbahu št. 92 je prejšnjo nedeljo bil zaposlen s košnjo. Ko je hotel koso nabrusiti, mu je ta padla tako nesrečno iz rok, da mu je presekala na levi roki žilo. Ker se je bilo presekani žili bati izkrvavljenja, je bil takoj poklican rešilni oddelek, ki mu je nudil prvo pomoč in ga prepeljal v bolnico.

Gospodarstvo.

DVIG NAŠE VALUTE POPUŠČA.

Ljubljana, 5. junija 1923. Današnji dan ni prinesel glede dviga, odnosno padca naše valute nobene bistvene spremembe. Sicer je poskočila na čurški predborzi naša valuta od 6.80 na 6.90 cent in ta tečaj se je tudi na sklepni borzi obdržal, toda na zagrebški odnosno belgajski borzi ni padanje tujih valut samo pustilo, marveč je bilo za tujimi valutami in devizami precejšnje povpraševanje in so ostala tuja plačilna sredstva čvrsta. Tako je notiral ček na Newyork 81—82 Din, dolar 80—81 Din, Berlin se je znatno dvignil (vsled dviga v Curihu) in zopet prekosil nem. avstr. krono in tudi Italija se je ohranila preko čurške paritete (3.70) na višini 3.7650—3.7850.

Mogoče, da moramo res računati z zastojem dviga naše valute in da bo nastopila sedaj reakcija, s katero črnogledni tako radi računajo. Mogoče pa je, da je ta zastoj samo hipen in sicer na eni strani vsled dejstva, da so se uvozniki v precejšnji meri skušali kriti po geslu: sigurno je sigurno. Na drugi strani pa je nastopila neka mirnost tudi vsled izjave finančnega ministra, da vlada ne intervenira v korist dviga našega dinarja, da ne prodaja dolarjev niti ne frankov, pač pa skuša Narodna banka s protikurpi zadržati prenegel skok dinarja, da ne pride do katastrofe.

En moment pa je značilen, da se je belgajski lev dvignil danes na sklepni borzi na preko 6 centimov, kar gotovo ne more biti brez vsake zveze z naglim dvigom našega dinarja. Da pa je grška drachma že preje restavrirala, o tem je že itak znano.

Cene v Vojvodini padajo. Iz Subotice poročajo, da so začele cene na subotičkem trgu občutno padati. Nakup blaga za izvoz popolnoma miruje. Na padec cen znatno vplivajo izgledi na letošnjo dobro žetev v Vojvodini. Vreme je zelo ugodno. Veletrgovci ne zaključujejo skoro nikakih kupčij.

Zitni trg. Na novosadski produktni borzi notirajo žitu sledeče cene: pšenica 427.50 Din, ječmen 287.50 Din, oves 287.50 Din, koruza 250—255 Din, beli fižol 500 Din, pšenična moka št. 00 660 Din, št. 0 640 Din, št. 2 587.50 Din, št. 5 550 Din, št. 6 487.50 Din. — Tendence slaba.

Stanje letine v Srbiji. Trgovska in obrtna zbornica v Belgradu je dobila od svojih zaupnikov v notranjosti Srbije poročila o stanju letine v Srbiji. Poročajo, da so izgledi za letino zelo dobri. Koruze je posejane za 30 odstot. več kot lansko leto. Sliče in vinogradi bodo rodili zelo bogato. Samo sena je v nekih krajih bolj malo.

BORZA.

Zagreb, 5. junija. (Izv.) Devize: Pešta 152.50—157.50, Berlin 0.1225—0.1275, Italija 3.7650—3.7850, London 376—378, Newyork 81—82, Pariz 5.30—5.35, Praga 2.45—2.47, Dunaj 0.114850—0.115250, Zürich 14.6750—14.7250. — Valute: dolar 80—81.

Curih, 5. junija. (Izvirno.) Devize: Pešta 0.1025, Berlin 0.0088, Italija 25.55, London 25.63, Newyork 554.25, Pariz 35.60, Praga 16.59, Dunaj 0.0078%, Sofija 6.05, Beograd 6.90, Varšava 0.0098. — Valute: n. a. K 0.007825.

Ljubljanske novice.

Ij Sam samcat. Sokolska organizacija je pozivala v dnevnih članstvo, da se udeležijo pogreba dr. Milka Gnozd, katerega truplo se prepeljali v Ljubljano. Dr. Gnezda je umrl preteklega leta v Caribrodu in je bil odličen in delaven član Sokola. Na sokolski poziv pa se je včeraj »zbral« na kolodvoru en sam Sokol v kroju in še ta je Sokol iz one idealnejše dobe, ko Sokol še ni bil to, kar je danes. Brez komentarija!

Ij Nalezljive bolezn! v Ljubljani. Od 27. maja do 2. junija 1923. je bil v Ljubljani prijavljen 1 slučaj davice in 4 slučaji škrlatice.

Ij Kongregacija gospodov pri sv. Jožefu nima ta mesec rednih shodov ker je v cerkvi vsaki večer ob pol 8. uri pobožnost na čast presv. Sreč, h kateri so gospodje iskreno povabljeni.

Ij Občni zbor Filharmonične družbe v Ljubljani se vrši dne 18. junija ob 8. uri zvečer v dvorani Glasbene Matice, Vegova ulica št. 7-II. Dnevni red obsega sledeče točke: 1. Otvoritev po predsedniku, 2. tajniško poročilo, 3. blagajniško poročilo, 4. predlogi in nasveti. — Odbor vabi vse p. n. člane, da se tega običnega zbora številno udeležijo.

Narodno gledišče.

DRAMA.

Sreda, 6. junija: »Hamlet«. — Red B.

OPERA.

Sreda, 6. junija: »Madame Butterfly«. Gostovanje gospe Vere Bourago. Začetek ob 8. zvečer. — Izven.

Prosveta.

pr Umetnostna razstava Matije Jame in Ivana Zajca. V petek 1. junija je bila odprta ob zelo skromni udeležbi XXVI. in kakor čujemo zadnja umetnostna razstava, ki jo je priredil Jakopič v svojem paviljonu. Matija Jama, eden izmed onih, ki so nosili že večkrat slavo slovenskega naroda v svet, razstavlja po daljšem presledku kolekcijo slik iz raznih dob svojega umetniškega ustvarjanja. Najstarejša dela segajo v ona leta, ko je skupina slovenskih umetnikov (kl. Sava) nastopila kot prva pod narodno

zastavo na tujem (l. 1904 v salonu »Miethke« na Dunaju); potem sledijo motivi iz Nižje Avstrije, dalje nizozemske pokrajine in končno partije iz Ljubljane in ljubljanske okolice. Z Jamo skupaj razstavlja Iv. Zajec dvojice mramornatih skulptur, en portret in nekaj skic. S to ekskluzivno umetniško prireditvijo se tudi ob enem poslavlja Jakopič od slovenske javnosti. Razstava je odprta do 15. t. m. vsak dan od 9. do 13. in od 15.—18. ure.

Orlovski vestnik.

Šentpeterski »Orel« poziva vse redne člane, kakor tudi starešine, da se zanesljivo udeležijo današnjega fantovskega večera. Na sporedu je nujen in važen razgovor. — Pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Odbor

Ljubljanska porota.

DETOMORILKA NA POROTNI KLOPI.

Pred današnjim porotnim sodiščem se zagovarja 5. junija 1888 na Visokem rojenu in v Zelimlje pristojna Marjeta Tekavc, ki je vrgla otroka v Ljubljano. Koneč vrgla otroka v Ljubljano. Koneč no pa je priznala, da je imela že teden prej namen otroka vrgti v vodo. Trdi pa, da se je po tem svojem činu sama javila orožništvu, kar pa je povsem zopet izmišljeno. Orožniki so postali pozorni, ko so zvedeli, da je Tekavčeva, ko je pri Cotmanu na Igu prenočila, še imela dete, dočim je 1. decembra v Zapotoku pri Janezu Pečku pravila, da ji je otrok pred 7 tedni umrl. Ko so orožniki aretirali, je trdila, da je dete oddala v neko ljubljansko sirotišče.

Porotnemu senatu je predsedoval danes nadsvetnik Mladič, obtožbo je zastopal državni pravdnik namestnik Lavrenčak, obtoženko je zagovarjal dr. Jelenc, ki je zahteval preložitve razprave, sklicujoč se na okolnost, da po njegovem mnenju Tekavčeva svojega dejanja ni storila v popolni zavesti.

Porotni senat je nato sklepal o predlogih, ki jih je stavil zagovornik Tekavčeve in sklenil, da se razprava preloži, ker se morajo zaslišati psihiatri in priče glede n duševno stanje Tekavčeve.

MLADI FANTJE VLOMILCI NA ZATOŽNI KLOPI.

Porota je nato razpravljala o silno žalostni tožbi, ki dokazuje, kako silno je morala mladih ljudi padla. Zatožno klop so zasedli 17letni Tržačan Stanko Luznar, delavec (zagovornik dr. Natlačen), 15letni Tržačar Franc Luznar (zagovornik dr. Tekavčič), 19letni Ivan Oevirk (zagovornik dr. Pirc), 17letni Vinko Hrovat in v Zelenu jami stanujoča branjevka Marija Radosavljevič (zagovornik Hrovata in Radosavljevičeva dr. Adlešič).

Mladi fantje so močno pokvarjeni in so se 2 leti preživljali z zelo drzno izvedenimi tatvinami. V preiskavi se je ugotovilo, da je družba izvršila 10 vlomov in 2 poskušena vlom. Mlade vlomilce je vodil 1. oktobra 1903 v Podgorju pri Gorici rojeni samski delavec Franc Leban, kateri se je pa v preiskovalnem zaporu obesil. Franc Leban in Stanko Luznar sta ponoči na 24. januarja 1923 a Ignacijem Janežičem vlomila v trafiko invalida Franceta Matičiča in odnesla za 13.800 K 40 v tobaka, Franc Leban, Stanko Luznar, Franc Luznar, Ivan Oevirk in Vinko Hrovat so v noči na 10. januarja letos vlomili v vagon na glavnem kolodvoru in odnesli iz njega perila vrednega 72.000 K. Franc Leban, Stanko Luznar, Ivan Oevirk, Vinko Hrovat s Stankom Poharjem in Jožefom Kraljičem so okradli Jožefa Zupančiča, katerega so oškodovali za 3.764 K. Franc Leban, Stanko Luznar, Ivan Oevirk, Vinko Hrovat s Stankom Poharjem in Jožefom Kraljičem so ponoči na 31. decembra 1922 ukradli piškotov in bonbonov v vrednosti 1600 kron. Dalje so okradli še Franceta Kristofa (škoda 1252 K), Nežo Krečar (škoda 1300 kron), Mariji Kozine so ukradli 1 vrečo orehov in jabolka, Bogomiru Plavšiču so ukradli 1000 K vredno zlato uro. Poskušali so tudi vlomiti v trafiko Janeza Debeljaka in v neko trgovino na Sv. Petra cesti. Marija Radosavljevič se mora zagovarjati, ker je obtožena, da je kupila od obtožencev na glavnem kolodvoru ukradene predmete, ki so jih ji ponoči prinesli. Fantje svojih predrznih činov niso dosti olepšavali. Senzacija je vzbudila konstatacija predsednika, da so mladi zlikovci v eni sami noči odprli na glavnem kolodvoru 10 vagonov. Ukradeni blago so zakopavali včasih tudi v Zeleno jamo, če mu niso precej dobili kupea. Radosavljevičeva, katere je od družbe kupila ukradene predmete, je rekla, da so ji fantje povedali, da so našli predmete, katere so ji prodali. Porotni senat je stavil porotnikom 5 glavnih vprašanj, od katerih so porotniki potrdili vprašanja o krivdi hudodelstva tatvine obeh Luznarjev, Oevirka in Hrovata s 6 glasovi da in s 6 glasovi ne so pa zanikali na nje stavljeno vprašanje o krivdi Radosavljevičeve.

Predsednik nadsvetnik Mladič je na to razglasil sodbo, s katero je bila Radosavljevičeva oproščena, obsojeni so pa bili Stanko Luznar na 1 in pol leto, Franc Luznar na 1 leto, Ivan Oevirk 1 leto in Vinko Hrovat na 14 mesecev težke ječe.

Sobarico takoj sprejmo

pri IVAN N. ADAMIČ, vrvarna, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 31.

IŠČEM treznega in zanesljivega hlapca h konjem

lahko tudi starejša moč, oženjen, brez družine. Delo lahko, plača po dogovoru. Ponudbe na upravo pod »Hlapec 3369«.

Mesta učenke

IŠČE deklica, ki se je že dve leti učila v špicerijski trgovini, gre pa tudi v trgovino druge stroke. Gre najraje na Gorenjsko ali Štajersko. — Ponudbe prosim na upravo »Slovenca« pod »Takoj 3383«.

15 letna, zdrava

deklica

koja je že vajena nekoliko šivanja, se želi pridružiti popolnoma tej stroki v mestu ali na deželi, z vso oskrbo v hiši. — Pomagala bi rada nekaj ur dnevno pri hišnih delih. — Ponudbe pod »A. L. 3382« na upravo »Slovenca«.

Gospodične

SPREJMEM na zdravo opoldansko DOMAČO HRANO. — Naslov pove uprava lista pod številko 3364.

Vajenca

poštenih staršev SPREJMEM v špicerijsko in delikatesno trgovino. Stanovanje in hrana pri stariših. Naslov v upravi lista pod številko 3348.

GATRISTA

z večletno prakso, SPREJMO TAKOJ v Ljubljani, PRULE ŠT. 8.

50 DELNIC

»Zadružne gospodarske banke« PRO-DAM. — Seriozne ponudbe z navedbo tečaja upravnistvu pod »UGODNA PRILIKA 3359«.

Pristni tirolski lodni

za športne obleke, solidno in trpežno blago pri trdki A & E. Skabernč, Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Trboveljski premog

n DRVA ima stalno v zalogi v vsaki množini DRUŽBA »ILIRIJA«, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8. Telefon št. 220.

Pletilni STROJ št. 8

dobro ohranjen, PRODAJ. Naslov pri upravi pod št. 3390.

Preklicujem,

da moja žena Marija Šramek ni pobegla z denarjem, marveč je odšla na božjo pot in denar, namenjen za popravilo hiše, skril na varnem kraju. — I. ŠRAMEK, kloparski mojster v Trzinu. 3384

PRODAM

30 vagonov pšenične SLAME po 2.90 in 20 vagonov OVSENE po 3.00, franko postaja Sladojevci, ima naprodaj Gjuro Jelič, Sladojevci, juž. postaja Slatina (Slavonija).

Dobro nagrado

dam za prazno stanovanje v novi hiši, 2-3 sobe, v središču Ljubljane. Ponudbe pod: »NAGRADA« na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, Kongresni trg št. 3. 3373

Posteljica za novo-rojenčka in otroški voziček NAPRODAJ. — Naslov pove upravnistvo »Slovenca« pod številko 3350.

PRODAM:

Kopalni aparat »Thermal« s pripadajočo pečjo - petrolejko, hišni telefon s 3 govornicami, moderno stojalo za note, svetovno zgodovino — Mauricius in drugo. Kdo, pove uprava lista pod št. 3389

Novo močno kolo -

WAFFENRAD - s pomožnim motorjem 1 HP, prodaj za 7000 Din. — CENER, Koseskega ulica 4, Maribor. 3372

Kuhinjsko opravo

novi, belo pleskani, moderni in solidno izvršeni, PRODAJ. BAJDE, mizar, Spodnja šiška, šolska ulica 1. 3319

Ugodna prilika!

NAPRODAJ JE HIŠA V KOČEVJU

št. 18 na Glavnem trgu, obenem s pristavo, vrtovi, travniki, njivami in deli gozda. — Cena zelo nizka. — Vprašanja na: RUDOLF RÖTHEL, LINZ a/D, Promenade 25, AVSTRIJA.

Radi opustitve trgovine prodajamo po znatno znižanih cenah

vse vrste pohištvo

Trgovina s pohištvo in tapet. delavnica BRATA SEVER, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 13 (Količej).

Prostovoljna dražba.

HIŠA št. 19 z VRTOM in gospodarskim poslopjem, tik Ljubljane na Glincih, ob državni cesti, se bo PRODALA na JAVNI DRAŽBI v nedeljo, dne 10. junija 1923 ob 2. uri popoldne na licu mesta. — Posestvo je po svoji lepi legi in obsegu pripravno za vsako obrt ali trgovino. — Več se lahko izve v LEKARNI na VRHNIKI 3137

PRIMA

BUKOVO OGLJE

na vagone RAZPRODAJAM prompt. Naslov pove uprava »Slovenca« pod številko 3347.

Združene opekarne d. d. Ljubljana

nudijo v poljubnih množinah

zareczane strešnike

model »A« in model »B« (utorni crep), najpriprostejši, najtrpežnejši in najcenejši kritje streh sedanjosti, dalje **zidno opeko.**

Na željo pošljemo popis in ponudbe.

Spretni zastopniki se sprejajo.

Poznani Maršnerovi**»BRAUSE«**

LIMONADNI PRASKI,

kakor tudi vse vrste bonbonov, keksov, čokolade, vafelnov, za sladoled itd., se dobi vedno v veliki izbiri pri trdki

JOSIP VITEK, Ljubljana,

Krekov trg 8 (zraven Mestnega doma).

Na debelo! Zahtevajte cenik!

Naphtalin surovi

zoper MOLJE in mrčesa, kg 3 Din. Katran iz lesa kg 2 Din, brutto za netto, ter STELAZE za mešano trgovino, PRODA F. CVEK, Kamnik. 3303

Prodaja lesa

PODKORENOM pri Kranjski gori, ca 6-700 m³ na deblu. Poblizja pojasnila daje gosp. FRIC RASINGER Podkorenem. — Ponudbe naj se pošljejo do 12. junija JOS. KOVAČ, S. Leopoldo-Tarvis. 3365

Parcela

na Vodovodni cesti, zelo ugoden prostor za hišo z obrtjo, NAPRODAJ po 25 Din za m². Naslov pove uprava pod št. 3320.

Stanovanje

obstoječe iz kuhinje, ene ali dveh manjših sob, IŠČEM za takoj ali pozneje, bodisi v mestu ali v okolici do prvih železn. postaj

proti visoki nagradi.

— Ponudbe prosim na upravo »Slovenca« pod »HERTAN 7«.

Čepice za gasilna društva

Krznar in izdelovatelj čepic **ELIGIJ EBER** LJUBLJANA Kongresni trg 7.

Izdelujem iz krzne: Damske plašče, mufo, bove, kape in vratnike za dame, gospode itd. — Sprejemam lisičje kože v barvanje. — Izdelujem vsakovrstne čepice.

Čepice za gasilna društva

ZNATNO ZNIŽANE CENE

Continental Cord

Glavni zastopnik za Slovenijo:

VIKTOR BOHINEC, Ljubljana, Dunajska cesta, 21.

Naprodaj je

radi bolezni

kompletno urejena

tvornica strojev**livarna medi**

Obstoji od l. 1908. in

Zaposluje 20-30 delavcev. Pismene ponudbe na

I. Janić i drug - Interreklam d. d.

Opek, Lončarska ul. 7 pod: LJEVAONICA

OVES - KORUZO - OTROBE

PŠENIČNO MOKO i. dr. mlevske pridelke oddaja najceneje tvrdka A. VOLK — Ljubljana — Resljeva cesta št. 24.

DOBAVLJAMO

tako po dnevnih cenah iz skladišča Zagreb vse

stroje in orodje

za mizarje, tvornice pohištva, kolarje in žage; za ključavničarje, mehanike in delavnice za popravila; za kleparje, tvornice pločevinastih in kovinskih predmetov. — Bogato skladišče transmisij, sirovo voljin in benzin-motorjev, kakor tudi naprave za varenje kovin.

Orodje in stroji dion. dr.

KARL JETZBACHER

ZAGREB Vlaška ulica 25.

Potrži globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš iskreno ljubljani sin, oziroma brat, nečak, stric in svak, gospod

Franc Podrekar

pis. adjunkt oddelka za socialno politiko

danes 4. junija 1923 ob 3. uri popoldne po dolgi, zelo mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu preminul. Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo ob 6. uri pop. iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče. — Sv. maša zadušnica se bo brala v farni cerkvi. — Blagega pokojnika priporočamo v blag spomin n molitev.

V KRANJU, dne 4. junija 1923.

Potrži neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretržno vest, da je naša iskrenoljubljena, dobra mati, stara mati in teta, gospa

Frančiška Brodnik

zasebnica

v ponedeljek, dne 4. junija ob 4 popoldne, po dolgi mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere, v 80. letu bogu vdano preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v sredo, dne 6. junija ob pol 4 popoldne iz hiše žalosti, Cesta v mestni log št. 33, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v farni cerkvi sv. Janeza Krstnika v Ljubljani.

V LJUBLJANI, dne 5. junija 1923.

žalujoči ostali.

Potrži najgloblje žalosti javljamo vsem ljubim sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je zapustila naša iskreno ljubljena, nepozabna mama, stara mama in prababica, gospa

Marijana Primc roj. Slapničar

mesarica in posestnica

ki je danes, dne 5. junija ob 9. uri dopoldne po dolgi mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, stara 70 let, mirno zaspala v Gospodu.

Pogreb preblage rajnice bo v četrtek, dne 7. junija iz Sv. Florijana ul. št. 40 na pokopališče v Dev. Mar. v Polju.

Nepozabno pokojnico priporočamo v prijazen spomin.

V Ljubljani, dne 5. junija 1923.

Ivanka Jamšek, Marija Anžič, Marijana Babnik, Anton in Andrej Primo otroci;

Janez Jamšek, Josip Anžič, Franc Babnik, Ivana Primc roj. Šiberka, Ana Primc roj. Ferne, zetje in sinovi. Vnuki in vnukinje.